

SNÖLEOPARDER I GULMARG

När ryktena nådde oss om en nybyggd lift i Kashmir vid Himalayas fot som gick upp till 4100 meters höjd, så förvandlades vår nyfikenhet till besatthet. Men, ibland går det inte riktigt som man tänkt sig.

*»Oh, let the sun beat down upon my face
And stars fill my dream
I'm a traveller of both time and space.«*

Jag vet inte om Led Zeppelin reste till Kashmir innan de skrev sången med samma namn. Solen är i alla fall bland det sista jag själv lägger märke till eller tänker på när vi kliver av flyget i Kashmirs huvudstad Srinagar. Det känns som om jag blivit satt i en tidsmaskin och förflyttad till en tid då öst var öst och väst var väst.

Jag vet däremot att min mage börjat att vrida sig ordentligt. För två veckor sedan small det ordentligt här i staden; elva människor dödades i en skottlossning efter att ett lokalt val spårat ur. Bill Clinton kallade en gång Kashmir för "the most dangerous place on earth", sådant kan göra en lite lätt skakis. Nu är flygplatsen full av militärer som skriker och knuffar runt folk. Utanför terminalen står och sitter en högljudd folkmassa och jag fattar ingenting mer än att det inte känns helt ok.

En kvart senare känner jag mig bra mycket lugnare, vi har fått reda på att folksamlingen berodde på att det kommit flera extraflyg med människor som varit på pilgrimsresa till Mecka. Tre veckor senare står en av oss på samma plats med ett skarpladdat maskingevär pekat mot magen. Om det har vi förstås ingen aning om än och lika bra är väl det.

Det är ändå svårt att helt vänja sig vid situationen i Srinagar, vägarna är fyllda av militärfordon och lite varstans ser man maskingevärnästern eller militärförläggningar och likadant är det överallt i Kashmir. Det ser mer ut som en belägrad stad än det gröna paradiset som liknas vid sommartid. Fallfärdiga byggnader så långt ögat ser, vägarna är en kladdig sörja, lösspringande hästar kåkar ur sopcontainrar och över allting vilar en gråtning himmel.

EGENTLIGEN SÄGER DET SIG SJÄLVT ATT HIMALAYA borde ruva på fantastisk skidåkning, jordens största bergskedja med de högsta topparna kan bara inte betyda någonting annat. Denna gigantiska bergskedja har sammanlagt ett ställe med liftservad skidåkning, Gulmarg i Kashmir, och det är just dit vi är på väg.

Vi skidåkare är på ett märkligt sätt förblindade av matematik utan att vi egentligen tänker på det. Ekvationens högsta åkthöjd, multiplicerat med maximal fallhöjd, multiplicerat med snömängd, dividerat med antal människor att dela snön med ger oss en grov uppskattning om ett bergs potential. Släng sedan in en lift i beräkningen och vi har redan bokat en biljett dit. Om stället sedan ligger i en permanent infekterad kriszon som två kärnvapenmakter tvistar om hamnar liksom i skymundan i den allmänna glädjeyran över matematikens logiska lagar, den faktorn kan inte kvantifieras på samma sätt som de andra faktorerna och det är lätt att den blir utelämnad.

Vår grupp består av en spanjor, en amerikan, en kanadensare, en schweizare och två svenskar. För fem dagar sedan var den här resan mest en idé; vi var utspridda över det norra halvklotet, utan visum och biljetter och med bara en vag aning om var vi skulle. Några spridda, James Bond-liknande operationer senare står vi trots allt här i leran vid Srinagars flygplats och lastar en jeep för transport mot bergen. Logik, matematik eller bara ren flax? Ointressant, vi lever i nuet och nu är vi här.

I MITTEN PÅ 80-TALET INLEDDES projektet med att bygga en gondolfift från Gulmarg upp på Mt Apherwat till 3980 meters höjd, vilket skulle göra den till den högsta i världen.

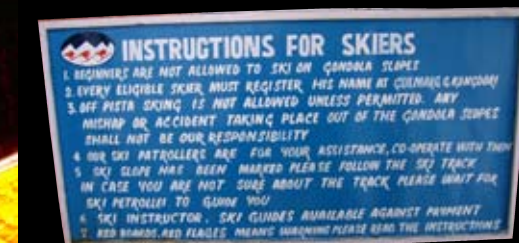
Kashmir var på den tiden en blomstrande turistattraktion för människor från hela världen, konflikten mellan Indien och Pakistan blossade dock upp ännu en gång och satte käppar i hjulet. Läget i regionen blev väldigt instabilt och kulmen nåddes i slutet på 90-talet, när de båda länderna spände musklerna med en rad kärnvapentester nära gränsen. Världen stod på randen av något som skulle kunna utvecklas till ett kärnvapenkrig och turism i Kashmir var en väldigt dålig affär.

Arbetet med att bygga gondolliften i Gulmarg övergavs 1990 då två arbetare anställda av det franska företag som bygger liften blev bortförda av militanter. Först åtta år senare kunde liften till slut öppna men då enbart upp till Kongdoori-platån på 3050 meter.

Planen var att den andra delen upp mot Mt Apherwat skulle ha öppnats i början på januari i år. Men, att förutsatta planer skjuts på framtiden är inget okänt fenomen här, så inte heller med liften.

Tobias Liljeroth leker i Gulmarg, Kashmir, India.

Bilder från vänster:
- Skidåkning i Mt. Apherwat, längs den nya kabinen i Gulmarg, Kashmir.
- Eric Spongberg och en indisk soldat.
- Väggmålning i Butterfly Houseboat, Nagin Lake, Srinagar, Kashmir.
- Tobias Liljeroth tar luft från taket av Hotel Highland Park.
- Viktiga instruktioner för frilångare och andra lösa skidåkare.

Blandningen av fransk arbetsmoral i kombination med indisk byråkrati och nyckfullt kashmiriskt väder gjorde att öppningen blivit försenad med flera månader.

När vi kommer dit står liften utan några garantier på att den kan komma att gå under vårt besök. Vi försöker med alla diplomatiska vägar vi kan för att få komma upp med topliften men det är som att köra huvudet i en byråkratisk vägg varje gång, trots ständiga löften från myndigheterna om det.

- Tea, coffee, Sir? Varje morgon får ganska snabbt samma mönster för oss: vi vaknar av att vår room boy och eldare kommer in och tänder kaminen i vårt rum, en halvtimme senare kommer han in och frågar om vi vill ha te - varje morgon stönar vi några gutturala nej till svar.

Någon av oss tittar ut och kollar vädret bara för att konstatera att det fortfarande snöar. Dag efter dag. Variationen är att det är uppehåll under tiden vi går och käkar frukost, när vi tittar ut har det hunnit börjat snöa. Igen. På tre veckor har vi sammanlagt två dagar med uppehållsväder. Under samma tid faller det i runda tal fem meter snö.

DET KÄNNS LITE KONSTIGT ATT KLAGA PÅ att det snöar för mycket, det brukar man ju liksom aldrig göra annars, men nu är det helt ärligt. Det kraftiga snöfallet får betydligt värre konsekvenser än att vi inte får åka så mycket skidor som vi tänkt oss.

Ovädret som har träffat Kashmir är ett av de värsta på årtionden. De obskura mängder snö som har fallit har gjort att vägar och hela bergsbyar har blivit bortsvepta av laviner, elförsörjningen är utslagen och telefonlinjerna brutna. Hundratals människor har omkommit i snö- och rasmassorna, många tusentals har blivit hemlösa och riskerar att frysa ihjäl. Själva märker vi att matförråden sakta men säkert börjar sina. Först tar kycklingen slut, sedan äggen och kosten blir allt mer enformig.

Mitt i allt detta kaos sitter vi med våra fatskis och hoppas på att få åka puder. Det sätter saker och ting i perspektiv milt sagt.

Vår tid i Gulmarg snurrar på med mer puder än vi någonsin kunnat föreställa oss, mer te än vad någon av oss sörplat i sig tidigare i våra liv och mer curry än vad våra magar pallar med. Med eller utan kyckling på tallriken.

- Salam alaikum!

Så en morgon står Hamid och knackar på vår dörr och erbjuder sig att guida oss runt i trakten. Han har ett leende lika brett och vitt som bergskammen ovanför Gulmarg, en mycket karismatisk och speciell herre som driver the Kashmir Alpine Ski Shop tillsammans med den än mer oförglömliga Yaseen.

Skidshopen är inte riktigt lik de vi är vana vid från våra breddgrader. Ett par gamla Völkl, ett gäng avdankade snowboards och en imponerande samling Salomon SX 91 Equipe-pjäxor är ungefär det som finns i uthyrningsväg. Shopen är lika mycket vardagsrum och kök för de västerlänningar som bor ovanpå och det är nästan helt omöjligt att gå innanför dörren utan att få en kopp Chai i handen och några visdomsord från Yaseen.

- Come, we must go to the Tangmarg. Hamid brinner av iver att få visa oss skogsåknigen ner till grannbyn Tangmarg och drar mig lätt i armen. Med liften stängd och sjuka mängder snö är det verkligen inget dåligt alternativ.

Han har ett ständigt leende på läpparna men är halvt oförmögen att ge ett vettigt svar på en enda fråga. Vi frågar vart vi ska åka på toppen av skogen.

- Left or right, Hamid? Svaret blir oftast lika kort som oexakt:

- Yes! När svaren tar slut nöjer han sig med att himla med ögonen och avsluta varje mening med ett Insh'allah.

Träden växer glest och det lutar på bra. Hamid kortsvänger sig ner. Han brölar, jublar och hans leende blir bara bredare för varje vurpa.

Skidåkning är egentligen samma sak över hela världen och precis lika kul överallt. Bra snö och en skön linje och vi är helt sålda, precis som vanligt med andra ord. Svängarna bryr sig inte om var på jordklotet vi är och hur den politiska situationen är just där. Bergen och naturen är universella företeelser, precis som vi skidåkare, egentligen är det helt sjukt att vi har gränser som bestämmer var vi får och inte får befinna oss. Skidåkning är en helt gränslös sysselsättning, finns det berg och snö kan vi åka skidor. Det är egentligen det enda som borde räknas.

FÖR EN HANDFULL RUPIES SOM PÅ ETT märkligt sätt varierar hela tiden får vi skjuts tillbaka upp till Gulmarg med taxi. Resan upp blir en happening i sig varje gång; bilarna är av det inhemska märket Tata och ska enligt skyltarna vara fyrhjulsdrivna. Fast med blankslitna däck och en tillhamrad snökedja på enbart höger bakhjul så snackar vi mer om enhjulsdrift.

Saken är också den att snöröjningen nöjer sig med att ploga en bilbredd uppför berget, i bästa fall en och en halv. Frågan om varför de ofta kör fram och tillbaka på den översnöade vägen med plogen uppfälld får vi tyvärr aldrig svar på.

Med massiva snövallar på sidorna och stora mötande, militärfordon får vi snabbt en lektion i Kashmirs andra nationalsport efter cricket; blandat småkaos. Varje gång verkar det lika omöjligt, varje gång hutar och tutar båda förarna och likt förbannat löser det sig till slut ändå varje gång. Med eller utan att vi får gräva oss loss ur snövallarna.

Åket ner mot Tangmarg och en kulle med namnet Monkey Hill blir våra tillflyktsorter när liften är stängd, vilket den är större delen av vår vistelse. Nedfallna träd blockerar elförsörjningen och vi har bara två timmars generatorström att leka med de flesta dagar.

När väl liften går tar den oss bara upp till mellanstationen, topliften

ser närmast ut som en hägring där den stiger upp för de branta bergskammarna mot Mt Apherwats topplatå, tusen meter ovanför oss.

Terrängen ser ut att vara fantastisk för frilångning. Det är brant där uppe och ett antal ryggar dominerar landskapet. Jag jämför direkt med Alperna och det här området hade varit i toppklass där, inget snack.

Våra blickar söker sig drömande uppför den mystiska bergskammen som försvinner i molnen ovanför dalgången. Kanske, kanske kommer vi att få komma upp med liften. Vi skulle kunna tura upp men vädret och den enorma mängden snö som kommit gör det till ett väldigt riskabelt företag.

Ironiskt nog verkar liften fungera de gånger vi passerar förbi. Stängd för testning heter en förklaring, avsaknad av räddningsspatrull en annan, ingen lavinkontroll en tredje.

Våra blickar sukter uppåt men molnen drar igen och döljer området ovanför oss, vi tröstar oss med en halvmeter puder i skogen istället.

Hamids leende växer i alla fall hela tiden, hans djupdykningar i snön blir knappast färre och vi kan bara konstatera med ett leende att det finns puderknarkare över hela planeten.

En stund senare håller en rytande snöleopard på att kapa åt sig en bit västerländsk stjärt. Vi har skrämt den ur sitt gömställe under en sten och djuret flyr iväg till ett lugnare ställe. Vi är helt förstummade av att ha sett ett av världens mest sällsynta djur på så nära håll, Hamid däremot tar det med en avslappnad axelryckning och åker vidare mot närmsta ställe där vi kan få lite te.

KASHMIR ÄR KONTRASTERNAS REGION, det är en plats som både förundrar och förbryllar på samma gång. Å ena sidan bedårande vackert men samtidigt fyllt av militärer överallt med en konflikt som pyr under ytan.

De märkligaste händelser och situationer man varit med om

Ovan: Nacho Ferrer-Catena i Mt. Apherwart, i bakgrunden höga toppar i Himalaya. Nästa sida: Det snöar i Tangmar.

utspelar sig mer eller mindre hela tiden, till slut tar man det mesta med en axelryckning. Och varför ska vi egentligen bry oss om saker vi inte kan råda över? Det ordnar sig nog i slutändan ändå om Gud vill, Insh'allah.

Alla våra förutfattade meningar om en fientlig och misstänksam lokalbefolkning hamnar ordentligt på skam. Var vi än kommer möts vi av breda leenden och nyfikna frågor. Däremot ser vi väldigt få kvinnor, i samhället här är kvinnorna nästan helt förpassade till hemmen.

Kashmirerna är trötta på konflikten och vill inte ha annat än fred och stabilitet. Vårt besök här är ett bevis på att vinden har börjat vända, med freden kommer västerlänningarna och turismen tillbaka. Hamid och Yaseen hoppas vi är de första i en lång rad av västerländska skidåkare som kommer hit och att ordet om Gulmarg ska spridas som en löpeld över skidvärlden.

Plötsligt kommer dagen vi har väntat på. Himlen är helt molnfri för första gången på nästan tre veckor. Vi har till slut fått löfte och tillstånd från de lokala myndigheterna om att få komma upp med toppliften, det är inte utan att vi känner spänningen och förväntningarna stiga.

Vi kommer att bli de första skidåkare som överhuvudtaget släpps upp med liften och vi känner oss tillbakaflyttade till Grandes Montets på 70-talet eller La Grave -88. En lift, perfekt snö och ett grymt skidberg helt för oss själva. Precis det vi sökt efter i våra drömmar.

Men, timmarna går, ingenting händer och vi inser att det här kommer kanske inte att gå. Vår kontakt på myndigheterna går helt plötsligt inte att nå längre och fransmännen vill inte släppa upp oss i liften trots det specialtillstånd vi har fått. Stämningen blir allt mer infekterad och några militärer kommer för att se till att allt går lugnt till. Till slut gör vi det enda raka, slänger på hudarna och hikor upp istället.

Vi har bråttom. Timmarna av väntan har gjort att vi nu går en kamp mot solljuset istället för mot byråkratins väderkvarnar. 1200 fallhöjdsmeters stigning är normalt inga problem men uppe på den här höjden blir det ordentligt jobbigt. Vi flämtar oss upp på toppen av Mt Apherwat, 4124 meter över havet, nästan samtidigt som solen försvinner bakom horisonten. Vi hinner ta in lite av utsikten från toppen och den omgivande Pir Pinjal-bergskedjan innan mörket sväljer alla konturer. Nanga Parbat och K2 skymtar i horisonten och någonstans i blickfånget ligger ”the line-of-control”, den omstridda och militariserade gränssträckningen mellan Indien och Pakistan som klyver Kashmir i två delar.

Åkningen ner sker i fullmånens sken under en stjärnklar himmel, kanske Robert Plant hade rätt trots allt i den där sångtexten.

Vi ramlar utmattade in i stugan och inser att vårt uppdrag här är avslutat, vi är färdiga och redo för att dra vidare. Vi lämnar Gulmarg med Mt Apherwats bergskam hägrande bakom oss och en känsla av något ouppklarat. Hamid och Yaseen drömmer vidare om den dagen då Gulmarg blir en återkommande vallfärdsplats för skidåkare från hela världen. Kommer det någonsin att ske? Insh'allah.

Text: Tobias Liljeroth

Bild: Carl Skoog

[Den amerikanske fotografen Carl Skoog som fotograferade detta reportage avled, 46 år gammal, i höstas under en skidbestigning i argentinska Anderna. Han var där för att göra en dokumentär om bergen där den uruguayanska rugby teamets plan störtade 1972, händelsen som beskrevs i boken och filmen Alive. Skoog föll på vägen ned från Cerro Mercedario. Enligt hans vän Rene Crawshaw såg det inte farlig ut, men Skoog kunde inte stoppa fallet på den 42 grader branta snöfältet. Han föll cirka 1500 fallhöjdsmeter och omkom på plats. Carl Skoog var en av USA:s ledande friluftsfotografer och var en vass skidåkare och klättrare. Han dog den 17 oktober 2005.]

fakta/Kashmir och Gulmarg

Kashmir:

Kashmir ligger i Indiens nordvästra hörn och gränsar till Pakistan och Kina. Efter andra världskriget drog sig den engelska kolonialmakten sig tillbaka. Regionen delades upp i två delar mellan de båda länderna längs en kraftigt militariserad gräns, "the Line of Control". Detta trots att en majoritet av befolkningen ville tillhöra det muslimska Pakistan istället för det i huvudsak hinduiska Indien, 80 procent av befolkningen i indiska Kashmir är muslimer. Pakistan har hela tiden gjort anspråk på regionen vilket har lett till ständiga konflikter mellan de båda kärnvapenmakterna. Läget har stabiliserats de senaste åren men fortfarande är regionen att betrakta som en stilla tickande bomb. Vägen mellan Indien och Pakistan återöppnades april i år och är ett stort steg framåt i fredsprocessen. Utländska turister avråds fortfarande från att besöka Kashmir.

Gulmarg:

Gulmarg ligger på 2650 meters höjd, 56 km från Kashmirs huvudstad Srinagar, nära gränsen mot Pakistan i en del av Himalaya som kallas Pir Pinjal. Turismen här fick sin början 1927 när två engelska officerare startade the Ski Club of India. Det finns tre släpliftar som bäst kan beskrivas ligger på platt mark. Samt förstås gondolbanan som i två etapper går upp mot Mt Apherwat: 2700-3050 möh och vidare till 3980. Den översta etappen ska enligt uppgifter ha kommit igång i slutet på mars i år men frågan är när den kan tas i bruk för skidåkning vintertid. Gulmarg stårar också med världens högst belägna 18-håls golfbana.

Mat:

Curry nam nam. Maten i Kashmir är inte lika stark som söderut i Indien men fortfarande utgör curry och ris basen, tillsammans med olika kokta grönsaker. Matkulturen är präglad av både muslimsk och hinduisk tradition, vilket gör att varken svin- och nötkött finns på menyn. Däremot äter man mycket kyckling och lammkött. Och dricker te, eller Chai som det heter här, i mängder, alltid med mjölk och socker.

Alkohol:

Eftersom Kashmir i huvudsak är muslimskt så är tillgången på starkdryck begränsad. Ett par av hotellen i Gulmarg serverar alkohol till rena ockerpriser, med indiska mått.

Resa:

Vi flög med Air India från Frankfurt till New Delhi och vidare till Srinagar med Jet Airways. www.airindia.com och www.jetairways.com. J&K Tourism hjälpte oss med marktransport och boende i Gulmarg, www.jktourism.org

